

ДОКЛАД

от Началника на Стенографското бюро.

Уважаеми Господин Председателю,

Като Ви представям докладната записка на постоянния стенограф г. Василиев, чест ми е да Ви доложя, че и аз имах случай да констатирам, че временният стенограф г. Дебелянов е репортьор на някой вестник, и че той е влязъл в бюрото повече от желание да услужва на вестника си, отколкото на бюрото, защото, от една страна, не взима смени редовно, както другите стенографи, а, от друга, взима преписи от оригинални книжа, цитирани в Събранието.

Поради това, моля Ви да уволните от длъжност временен стенограф г. Дебелянова.
София, 4 ноември 1909 г.

НАЧАЛНИК НА СТЕНОГРАФСКОТО БЮРО: (п) Т. Г ъ л ъ б о в

5

XIV - то Обикновено Народно Събрание

Втора редовна сесия

ЗАПОВЕД

№ 125

София, 4 ноември 1909 год.

Уволнявам от длъжност, в интерес на службата, временния стенограф при Народното събрание Димчо Дебелянов. Уволнението му да се счита от денят на съобщението му.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: (г) Хр. П. Славейков

ПРОЧЕТОХ: (п) Д. Дебелянов

С ъ о б щ а в а: ГЕОРГИ ЦАНЕВ

НЕИЗВЕСТНО ПИСМО НА ДИМЧО ДЕБЕЛЯНОВ

София, 18. IV. 1915 година

Бързам да ти пиша, малка сестрице, защото след обед ще отида на Драгалевския манастир и ще стоя там и утре целия ден. Бързам да ти пиша и по друга една причина — да се не огорчиш пак и да ми пратиш тежки думи, че не искаш да нахалничиш, да се натрапваш, „ако обичаш пиши“ и т. н. Те не ме сърдят, защото през тях прозира и една голяма чистота и една болезнена нежност, но все пак не мога да ги забравя лесно щом знам че са незаслужени.

Знаеш ли каква прелест ще бъде утре в гората! Ще излезем нагоре по Витоца, ще се катерим по скалите, ще слушаме шума на пролетните води, далече от праха на улицата. Струва ми се че манастиря няма да е Драгалевския, а оня другия, дето ти пишеш, че ще отидеш с децата. Утре аз ще мисля че и ти си някъде наблизо в гората, защото наистина за кого бих могъл да мисля там, дето ще бъде така светло, така тихо, така свободно освен за тебе! Само за тебе!

Пиша ти от същата маса в моята канцелария-гробница, дето често пъти преди декември м. г. се мъдреше сложено до мастилницата ту стрък бръшлян, откъснат от тебе в Борисовата градина, ту клонка от бор, откъсната на път за „Цар Освободител“... Помниш ли, помниш ли? Аз не помня всичко, защото някои неща нарочно забравих. Сега на масата си аз понякога намирам по някое твое писмо, изпреварило ме, за да ме

СТРАНИЦА ОТ ЖИВОТА НА ДИМЧО ДЕБЕЛЯНОВ

Във връзка със статията си за Димчо Дебелянов, като преглеждах папката си с материали и бележки за него, в една тетрадка намерих преписи на интересни документи. Те се отнасят до един момент от живота на поета през 1909 г., когато той е бил назначен за временен стенограф в Народното събрание и след 22 дена уволнен.

Известно е, че Димчо Дебелянов е бил добър стенограф. Стенографията той е използвал не само при работата си като писател — с нея той си е служил и да прибави нещо към крайно оскъдните си доходи. Започнал е да я изучава още като ученик. В зрелостната ведомост, съставена при свършването на гимназиалния курс в Първа мъжка гимназия през 1906 година, успехът му по стенография е много добър (5). Прави впечатление обаче, че е изучавал този предмет само една година — в шести клас, когато го повтаря в София.¹ Вероятно после е продължил сам и е постигнал големи успехи. „Неговият стенограм — подобно на поезията му — пише Георги Клисаров — е изискан, строен, с характерни индивидуалности. Интересни са, от стенографско гледище, индивидуалните съкращения, които си изработва сам той. Едно проучване на парламентарните стенограми на Д. Дебелянов представлява голям стенографски интерес.“²

Трябва да се съжaliaва, че от стенографските записи на стихотворенията му са запазени (или поне са открити досега) само няколко, които др. Клисаров е разчел и обнародвал в цитираната статия. Те представят откъси от стихотворения. Датите не са отбелязани, но според автора на статията, това ще са различни редакции на първи Димчови работи. Че поетът не ги е харесвал, личи от това, че през три от шестте стенограми е написал с обикновени букви: „глупости“.

Димчо Дебелянов е бил стенограф в Народното събрание, в Столичния градски съвет, а сигурно е стенографирал и другаде.

Преписите на документите, за които става дума, съм правил преди 14 години и бях ги забравил. За съжаление — като никога — съм пропуснал да отбележа къде съм намерил оригиналите. В същата тетрадка, дето са те, веднага след тях идат преписи на две Димчови писма — сега вече обнародвани. За оригиналите на тия писма съм отбелязал, че се намират в музея в Копливщица, който посетих през 1943 г. Това ме навежда на предположението, че може би там са оригиналите и на тия документи. А може би са и в архивата на Народното събрание.

На 10 октомври 1909 год., когато се явява на конкурса за „временни камерни стенографи“, Димчо Дебелянов работил като коректор във в. „Ден“. А може би и като репортер. Защото — както разказва Христо Цанков-Дерижан — Дебелянов му бил представен като „начинаещ репортер на в. „Ден“³ Дерижан не съобщава, кога е било това. Но едно писмо от 30 октомври 1909 год. Димчо Дебелянов завършва с фразата: „И аз не бих стоял в София, особено сега в този „океан“ от кал и репортерско безгалошие“.

¹ Вж. изпитната ведомост в статията „Из ученическият живот на Димчо Дебелянов“. — „Изкуство и критика“, г. IV, кн. 8, октомври 1941 г., стр. 55.

² Стенографията в литературата. — „Стенографски преглед“, г. III, бр. 1-2, опр. 1935, стр. 4

³ В л а д и м и р Р у с а л и е в. Бездомник в нощта, 1946, стр. 151

(к. м.)¹. Очевидно, той е бил репортьор тъкмо в тоя период — от 10 октомври 1909 год. — за който се отнасят и документите, които печатаме тук. Дерижан разказва нататък, че репортьорството не харесало на Димчо. Той си оставал „стеснителен и свит“, не можел да „издържи репортьорската натрапчивост“, не искал да тича по разни министерства за новини — отказал се наскоро от репортьорството и си останал коректор в „Ден“.²

Вероятно като репортьор на в. „Ден“ е правил той препис от речта на министър-председателя Малинов — за което се говори в „Докладната записка“ на стенографа Василиев (№ 3) и „Доклада“ на началника на стенографското бюро (№ 4).

Всекидневният вестник „Ден“ минавал за „независим обществен орган“. Още от началото — основан е през ноември 1903 год. — той проявява известни демократични тенденции. В него се води смела борба против личния режим на Фердинанд. Най-остри статии против своеволията и беззаконията на тоя агент на немския империализъм у нас са написани в колоните на „Ден“ от Ст. Михайловски и Антон Страшимиров, постоянни негови сътрудници в първите години на вестника. Михайловски пише редовно в него и през 1909 година — против моралната и обществено-политическа корупция и пак против произволите на монарха, станал вече „цар“. В тоя вестник Михайловски печата извадки от своя сатиричен „Людокос“.

В „Ден“ са изобличавани най-често „царските демократи“, които по това време са на власт и стават послушни оръдия на Фердинанд.

В началото на ноември в Народното събрание се разисква по отговора на тронното слово. Понеже опозицията остро критикува правителството на демократите, които изобличава и в произволи, и в пълна измяна на демокрацията, — един депутат от правителствените предлага да се прекратят дебатите, тъй като са се изказали повече от седем души. Опозицията, всички представители на която не са се били изказали, протестира. Министър-председателят Малинов се мъчи да оправдае предложението, подкрепя го и то се приема — дебатите се прекратяват. В. „Ден“ протестира също така против това. Той повтаря своя протест после в специално антрефиле, за което е искал вероятно да знае точно изказването („речта“) на министър-председателя. С тая цел ще да е отишел Димчо Дебелянов да провери стенографските записи.

От проверката, която направих по Дневниците на Народното събрание, се оказа, че съществена разлика в изказването на Малинов няма между записаното от стенографите и обнародваното във вестник „Ден“. Но вестникът е искал да бъде сигурен в точността на казаното. А може би е имало и още нещо — тъй като в „Доклада“ (№ 4) се говори за някакви „оригинални книжа“, цитирани в Събранието, от които Дебелянов вземал преписи. Какви са те, не може да се открие. Всеки случай председателят на Народното събрание е видял в лицето на Дебелянов човек, който би могъл сега — или в бъдеще — да изнесе изобличителни за правителството факти, и затова го уволнява веднага, още на другия ден, „в интерес на службата“.

★

1

ПРОТОКОЛ

Комисията, натоварена с заповед № 86 от 6 октомври 1909 г., произведе на 10 октомври конкурса за временни камерни стенографи. За диктат зе, няколко минути преди започване на конкурса, откъслек от речта на народния представител г. Д-р С. Данев, поместена на стр. 10—12 от дневниците на XIV ОНС I РС 1909 г. Диктува председателят на комисията, с нарастваща бързина, първите 5 минути от 100—110 думи, а вторите 5 минути

¹ Мария Дебелянова-Григорова. Димчо Дебелянов 85.

² Владимир Русалиев. Бездомник в нощта, 1946, стр. 156

115 думи в минута. Предадоха работата 16 конкуренти. След строга оценка на работата им, отбелязана върху всяка, комисията намери, че шестима, а именно: А. Васков, А. Букурещлиев, Д. Иванов, Д. Дебелянов, М. Цонковски и А. Дончев могат да бъдат временни камерни стенографи.

Останалите Д. Милушев, Б. Райков, Д. Ханджиев, Л. Петров, Е. Стамов, С. Димитров, А. Хайрабедиян, К. Куманов, Б. Стефанов и А. Терзийски не представиха удовлетворителна работа.

Настоящият протокол е придружен с заявленията и работата на конкурентите.
София, 12 октомври 1909 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: (п) Т. Г ъ л ъ б о в
КОМИСИЯ: ЧЛЕНОВЕ: (п) Д. А н т о н о в
(л) И в. В а с и л е в

2

Х I V - т о О б и к н о в е н о Н а р о д н о с ъ б р а н и е

ЗАПОВЕД

№ 106

София, 14 октомври 1909 година

Назначавам за временни камерни стенографи-превоздачи издържалите конкурса: А. Васков, А. Букурещлиев, Д. Иванов, Д. Дебелянов, М. Цонковски, А. Дончев с възнаграждение по (6) шест лева за всяка изработена смяна.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: (п) Хр. П. С л а в е й к о в

3

До Господина началника
на Стенографското бюро

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

от Васил Ив. Василиев, стенограф

Уважаеми Господин Началник,

Имам чест да Ви съобща следното. Днес преди обед, като отидох в стаята на стенографите-дешифратори, забелязах временния стенограф Д. Дебелянов да снима препис от речта на г. министър-председателя, произнесена по повод предложението за прекращение на дебатите по отговора на тронното слово, навярно за да си послужи с този препис като кореспондент на един от столичните вестници. Знаейки, че това е запретиено, понеже Стенографското бюро не е бюро на пресата, аз, както и г. Велев, и г. Сариев, па и други стенографи направихме нужната бележка на Дебелянова. Последният обаче, в обясненията си, като нямаше с какво да оправдае своята постъпка, си позволи да ме нагруби и хвърли по мой адрес най-долни обиди в присъствието на всички почти стенографи.

Като Ви съобщавам горното, най-учтиво Ви моля, Господин Началник, да направите потребното, за да се избягват в бюрото такива случки, които, безспорно, пречат за спокойната работа в него.

София, 3 ноември 1909 г.

С отлична почит: (п) В. И в. В а с и л и е в